

UČEBNÉ OSNOVY

Etická výchova

Názov predmetu	Etická výchova
Vzdelávacia oblasť	Človek a hodnoty
Časový rozsah výučby	1 hodina týždenne/33hodín ročne
Ročník	deviaty
Škola	ZŠ, Ul.kpt.Nálepku 855, Nové Mesto nad Váhom
Stupeň vzdelania	Nižšie sekundárne – ISCED 2
Dĺžka štúdia	5 rokov
Forma štúdia	Denná
Vyučovací jazyk	Slovenský
Vypracoval	Mgr.Beáta Ondrišáková
Dátum poslednej zmeny	30.8.2012

Charakteristika predmetu

Poslaním povinnej voliteľného predmetu etická výchova je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu (zvnútornenie) mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi. Etická výchova sa prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Pre etickú výchovu je primárny rozvoj etických postojov a prosociálneho správania. Jej súčasťou je aj rozvoj sociálnych zručností /otvorená komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných.../ ako aj podpora mentálnej hygieny, podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia.

Ciele učebného predmetu

Cieľom etickej výchovy je vychovať osobnosť, ktorá:

- má svoju vlastnú identitu, je sama sebou a pritom táto identita zahŕňa v sebe aj prosociálnosť,
- má pozitívny vzťah k životu a ľuďom spojený so zdravou kritickosťou,
- jej správanie je určované osobným presvedčením a interiorizovanými etickými normami, vyplývajúcimi z univerzálnej solidarity a spravodlivosti, a preto je do istej miery nezávislá od tlaku spoločnosti,
- má zrelý morálny úsudok opierajúci sa o zovšeobecnené zásady, preto je schopná správne reagovať aj v neočakávaných a zložitých situáciách,
- charakterizuje ju spojenie správneho myslenia a správneho konania,

- koná v súlade so svojimi zásadami, ale aj s citovou zaangažovanosťou - súlad medzi emóciami a chcením – nekoná len z povinnosti a bez nadšenia s pocitom sebaľústi,
- prijíma iných v ich rozdielnosti, akceptuje ich názory a je ochotná na prijateľný kompromis, ktorý ale nie je v rozpore so všeľudskými hodnotami,
- je ochotná a schopná spolupracovať a iniciovať spoluprácu.

Profesor M. Zelina uvádza dosahovanie týchto cieľov a ráta s aktivizáciou a rozvojom nonkognitívnych funkcií osobnosti, v systéme

KEMSAK :

K – kognitivizácia , ktorej cieľom je naučiť človeka poznávať, myslieť, riešiť problémy

E – emocionalizácia , cieľom je naučiť človeka cítiť a rozvíjať jeho kompetencie pre cítenie, prežívanie, rozvíjať jeho city

M – motivácia, cieľom je rozvinúť záujmy, potreby, túžby, chcenia osobnosti, jej aktivity

S – socializácia, jej cieľom je naučiť človeka žiť s druhými ľuďmi, naučiť ich komunikovať, tvoriť progresívne medziľudské vzťahy

A – axiologizácia, ktorej cieľom je rozvíjať progresívnu hodnotovú orientáciu osobnosti, učiť hodnotiť

K – kreativizácia, cieľom tejto funkcie je rozvíjať v osobnosti tvorivý štýl života

Obsah

Obsah etickej výchovy je orientovaný na atribúty, ktoré treba v dieťati rozvíjať, aby sme dosiahli výchovné ciele. Tieto atribúty sa premietajú v tematických celkoch učebných osnov. Ide o tzv. desať základných tém a šesť aplikačných tém:

otvorená komunikácia

dôstojnosť ľudskej osoby, sebaúcta, pozitívne hodnotenie seba

pozitívne hodnotenie iných

tvorivosť a iniciatíva

vyjadrovanie citov

empatia

asertivita

reálne a zobrazené vzory

prosociálne správanie – pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca, priateľstvo

komplexná prosociálnosť

etika – hľadanie koreňov prosociálneho správania

etika a ekonomické hodnoty

etika a náboženstvá – tolerancia a úcta

rodina, v ktorej žijem

výchova k manželstvu a rodičovstvu

ochrana prírody a životného prostredia

- **Cieľom etickej výchovy** ako povinne voliteľného predmetu na 2. stupni základných škôl je:
- poskytnúť žiakom impulzy a pozitívne skúsenosti, ktoré podporujú základnú dôveru, autonómiu a iniciatívu

- umožniť im osvojiť si základné komunikačné zručnosti, základné úkony spoločenského správania, učiť ich pozitívne hodnotiť seba aj druhých, tvorivo riešiť každodenné situácie v medziľudských vzťahoch
- vysvetliť žiakom pojmy empatia, asertivita, spolupráca a prosociálne (sociálne pozitívne) správanie
- umožniť žiakom osvojiť si ďalšie sociálne zručnosti, napr. vyjadrovanie citov, empatie, asertívne správanie
- umožniť žiakom osvojiť si základné postoje, ktoré podmieňujú kultivované dospievanie, učiť ich poznávať sám seba, objavovať svoju identitu, rozvíjať sebaoceňovanie
- spoznávať a osvojovať si práva a povinnosti v rodine, učiť sa kultivovane prejavovať svoj názor, postupne preberať zodpovednosť za svoje rozhodnutia, zároveň však rešpektovať rodičov a viesť s nimi konštruktívny dialóg
- umožniť žiakom uvedomiť si svoju sexuálnu identitu, chápať pozitívne hodnoty priateľstva, lásky, manželstva a rodiny, uvedomiť si riziká spojené s predčasným sexuálnym životom zdôvodniť základné mravné normy, zaujať správny postoj k otázkam súvisiacim so sexualitou
- rozvíjať u žiakov pozitívny postoj k postihnutým, chorým, a iným skupinám obyvateľstva, ktoré potrebujú pomoc a porozumenie
- umožniť žiakom pochopiť základné etické problémy súvisiace s ekonomickými hodnotami, pravdou a dobrým menom
- vysvetliť žiakom základné pojmy súvisiace s ochranou prírody a životného prostredia
- učiť žiakov rešpektovať ľudí s inými názormi, zároveň však ostať sám sebou; formulovať svoje životné ciele, byť odolný voči nevhodným ponukám, ostať slobodný od závislostí, ktoré znehodnocujú a ohrozujú náš život
- rozvíjať u žiakov povedomie vlastnej dôstojnosti a hodnoty ľudskej bytosti, v tomto zmysle byť schopný kriticky hodnotiť masmediálne vplyvy, vychovať kritického diváka.

Kľúčové kompetencie:

a) sociálne komunikačné kompetencie

- primerane svojmu veku sa na hodinách etickej výchovy vyjadruje ústnou formou
- pod vedením učiteľa uplatňuje na hodinách etickej výchovy ústretovú komunikáciu pri vytváraní dobrých vzťahov so spolužiakmi

b) kompetencie v oblasti matematického a prírodovedného myslenia

- používa základné matematické myslenie na riešenie rôznych praktických problémov v každodennom živote
- je schopný pozorovať svoje okolie a vyhodnocovať ho z hľadiska medziľudských vzťahov

c) kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií

- vie používať informačné a komunikačné technológie pri vyučovaní etickej výchovy
- vie používať rôzne vyučovacie programy z oblasti etickej výchovy
- chápe, že je rozdiel medzi reálnym a virtuálnym svetom v rôznych životných situáciách

d) kompetencia „učiť sa učiť“

- vyberá a hodnotí získané informácie, spracováva ich a využíva vo svojom učení a v rôznych životných situáciách

e) kompetencia riešiť problémy

- vníma a sleduje problémové situácie v škole a vo svojom okolí v rámci rozvíjania ohľaduplnosti a empatie
- navrhuje riešenia problémov z oblasti vzájomných medziľudských vzťahov
- dokáže riešiť konflikt vzájomnou spoluprácou

f) osobné, sociálne a občianske kompetencie

- uvedomuje si vlastné potreby a tvorivo využíva svoje možnosti pri riešení rôznych životných situácií
- uvedomuje si dôležitosť ochrany svojho duševného zdravia a bezpečnosti
- uvedomuje si potrebu ohľaduplnosti k chorým
- nachádza pozitívne vzory vo svojom živote a vytvára si schopnosť nazerania na negatívne vzory a dôsledky ich správania
- dokáže odhadnúť dôsledky svojich rozhodnutí a činov
- učí sa spoznávať svoje silné aj slabé stránky, váži si sám seba ako ľudskú bytosť
- rozvíja vlastnú individualitu, posilňuje sebaocenenie
- vytvára základy sebaúcty a ľudskej dôstojnosti

g) kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

- kultúrne sa správa v škole, doma i na verejnosti
- ovláda základné pravidlá súvisiace s úpravou zovňajška v oblasti etickej výchovy
- dokáže vyjadriť svoj názor v oblasti etickej výchovy
- dokáže kultúrne prijať odlišnosť v rámci etnických a národnostných skupín, osôb napokrajispoločnosti

Obsahový a výkonový štandard:

Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Počet hod.
Prehľbovanie komunikačných spôsobilostí	- Počúvanie, vedenie dialógu, riešenie konfliktov	-Žiak rozvíja povedomie vlastnej dôstojnosti a hodnoty ľudskej bytosti. -Žiak prehľbí svoje komunikačné spôsobilosti orientované na riešenie problémov a vedenie dialógu.	4
	Asertivita, orientovaná na prosociálnosť, požiadať o láskavosť, hovoriť adresne, vedieť povedať nie,		3
	- oprávnená a neoprávnená kritika	- vie vysvetliť príslušnosť k spoločenstvu triedy - vie zopakovať si práva a povinnosti v rámci skupiny	3
	- sebaovládanie pri prijímaní informácií o sebe a iných - počúvanie iných ako prvý predpoklad úspešnej komunikácie	- preukáže schopnosť spolupráce v skupine, argumentovať, - obháji svoje názory v skupine, ohodnotiť názory a nápady iných - prijíma a akceptuje spolužiaka, jeho jedinečnosť	
Zdravý životný štýl	- povedomie vlastnej hodnoty objavovanie vlastných daností, talentu – pozitívnych stránok	-navrhne viacero riešení zadanej úlohy, vytvorí problémovú úlohu pre ostatných	4
	- rozvíjanie skromnosti (opak neprimeraného sebaoceňovania) nepovyšovať sa nad iných vo vystupovaní, v nárokoch, dobroprajnosť, cieľavedomosť	-vytvorí návrhy na riešenie daných situácií	3
	- pracovitosť, usilovnosť, čistota zmysľania, rečí, prejavov správania v oblasti sexuality, - tvorivosť iných, ktorá nás	- Žiak sa oboznámi s niektorými vlastnosťami podporujúcimi zdravý životný štýl.	3

	obohacuje		
	<ul style="list-style-type: none"> - kultivované vyjadrovanie svojich citov, hlavne negatívnych, veselosť, sebaovládanie. - Zmysluplné využitie voľného času. 	<ul style="list-style-type: none"> - opíše písomnou formou zážitok z prekvapenia - odlíši seba od ostatných(výzor, záujmy, čo rád robí, čím chce byť...) 	3
Závislosti	<ul style="list-style-type: none"> - Poukázať na škodlivosť závislostí, ktoré znehodnocujú a ohrozujú život – fajčenie, alkohol, konzumný a nezodpovedný sex, hracie automaty, nadmerné sledovanie televízie, sekty a kulty, skupiny orientované na rasovú neznášanlivosť -konzumný a nezodpovedný sex, hracie automaty, - nadmerné sledovanie televízie, sekty a kulty, skupiny orientované na rasovú neznášanlivosť 	<ul style="list-style-type: none"> -žiak vyhľadá informácie v literatúre alebo na internete a vie prezentovať ich v skupine - rozlíši, že nie všetko, čo je lákavé, je prijateľné, ale môže nás aj ohroziť - Žiak sa učí preberať zodpovednosť pri ponuke rozličných typov závislostí, vrátane nevhodných masmediálnych vplyvov. -navrhne prijateľné odmietnutie v konkrétnych situáciách 	11

Masmediálne vplyvy	<ul style="list-style-type: none"> - Reflektovať vplyv masmédií - Prosociálne vzory v masmédiách -kritické hodnotenie videoprodukcie a televíznych programov, - analýza filmu, výchova kritického diváka - možnosti pozitívneho ovplyvňovania televíziou. 	<p>Žiak chápe význam radosti a pozitívneho myslenia v ľudskom živote a snaží sa ich šíriť.</p> <ul style="list-style-type: none"> -dokáže identifikovať vlastné city, uviesť príklady situácií, kedy som sa tak cítil - Žiak chápe význam radosti a pozitívneho myslenia v ľudskom živote a snaží sa ich šíriť. -preukáže schopnosť ovládať negatívne city, zdôvodniť príčinu svojich negatívnych citov -vypracuje krátky projekt o blízkom človeku pomocou výučbového programu na PC 	

Prierezové témy:

V 9. ročníku budú obsiahnuté tieto prierezové témy: *Osobnostný a sociálny rozvoj*

Environmentálna výchova

Ochrana života a zdravia

Tvorba projektu a prezentačné zručnosti

Multikultúrna výchova

Stratégie vyučovania – metódy a formy práce

Dosahovanie cieľov sa realizuje najmä prostredníctvom **zážitkových metód**, ktoré vytvárajú optimálne podmienky pre budovanie mravného úsudku a zvnútorňovanie ponúkaných hodnôt.

Postup prijatia hodnôt ETV do života žiakov je daný skutočnosťou, že každému rozhodnutiu človeka predchádza poznanie (reflexia) a každé poznanie sa začína zmyslovým vnímaním. V ETV je odporúčaná schéma vyjadrená v pojmoch:

1. **senzibilizácia – scitlivenie (emocionálne i kognitívne) na problém, na tému, na hodnotu**
2. **nácvik v podmienkach triedy,**

3. reálna skúsenosť - transfer (v rodine, na ulici, medzi kamarátmi...).

Učiteľ pritom používa rôzne metódy a techniky (**hru, hranie rolí, hranie scénok, anketové metódy, metódu posilňovania, problémové vyučovanie, dramatizácia ...**) V etickej výchove im hovoríme zjednodušene – cvičenia, aktivity. Je dôležité si uvedomiť, že aktivity sú len prostriedkom, ktorý umožní **hodnotovú reflexiu**, tá je súčasťou každého kroku. (Hodnotenie prežitého rozumom napr. – Čo som prežil? Čo som si uvedomil? Ako to súvisí so životom vo mne, okolo mňa? Čo z toho vyplýva pre môj život?) Bez reflexie by ostal žiakovi iba pekný zážitok, ktorý sotva ovplyvní jeho postoje a správanie. Preto je v metodických príručkách osobitná časť venovaná otázkam vhodným na reflexiu. Ak nacvičíme so žiakmi určité správanie Máme však k dispozícii viacero techník, ktoré napomáhajú tomu, aby žiaci osvojené zručnosti a skúsenosti prenášali do každodenného života (**napr. záznamy pozorovaní, vedenie denníka, zbieranie článkov, interview s rodičmi alebo inými osobami...**). Tejto časti hovoríme v etickej výchove **transfer – prenos z hodiny ETV do bežného života rodiny, triedy a iných vzťahov, do ktorých žiak vstupuje.**

Základom výchovno-vzdelávacieho procesu etickej výchovy je **zážitkové učenie**, ktoré učiteľ v jeho technikách, cvičeniach a aktivitách prispôsobuje veku žiakov a situácii v žiackom kolektíve. Aktivity pomáhajú precítiť etické hodnoty, uľahčujú porozumieť normám, ktoré súvisia s očakávaným správaním, umožňujú nácvik zodpovedajúceho správania a prenos získaných skúseností do správania sa v reálnom svete.

Žiaci počas hodín ETV **sedia v kruhu, aby si videli navzájom do tváre**, aby sa vzájomne poznávali. Je to **východisková pozícia**, ktorá nie je cieľom, ale prostriedkom. Samozrejme, **je možné aj iné usporiadanie priestoru v závislosti od metódy**, ktorú učiteľ na danú aktivitu zvolil. Vyučovaciu hodinu najmä na prvom stupni treba členiť tak, aby sa rešpektovali zvláštnosti tohto vývinového obdobia (napr. **sedenie v kruhu treba triedať s pohybovými cvičeniami** na uvoľnenie i aktivizáciu dieťaťa). Treba mať pripravených viac aktivít k danej téme. Prostriedkom, ktorý učiteľ často využíva, je **čítanie rozprávok, príbehov. Vhodné obrázky, audio i videonahrávky, CD - roomy** môžu poslúžiť **ako motivačný materiál**. Deti v mladšom školskom veku **radi kreslia a robia**.

Hodnotenie

Etická výchova sa klasifikuje podľa Metodických pokynov č.7/2009. Metodami /pochvala ,povzbudenie/ motivujeme žiakov k dosiahnutiu pozitívnych výsledkov výchovy sledujeme cyklické rozvíjanie osobnosti žiaka , rešpektujeme dynamiku dlhodobého a postupného rozvoja sociálnych zručností. Vyzdvihujeme a zdôrazňujeme úspechy v prosociálnom cítení.

Učebné zdroje.

Literatúra : Lencz, L. – Križová,O. : Metodický materiál k predmetu etická výchova, Bratislava: Metodické centrum v Bratislave, 1997

Centrum, 1997

Kašparova,Z- Houška,T- Uhereková,M: Ako poznám sám seba, metodická príručka

Lenz,L a kol.: Metodický materiál II k predmetu ETV

Lenz,L- Ivanová,E: .- Metodický materiál III k predmetu ETV

IKT zdroje :www.infovek.sk

www.statpedu.sk

www.zborovna.sk